

ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ЖУРНАЛІСТИКИ

УДК 070.41(477):355.4(477.61/62)«20014/...»
DOI <https://doi.org/10.32838/2710-4656/2021.4-3/30>

Байлема Т. М.

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського

ОСОБЛИВОСТІ ВИСВІТЛЕННЯ В ЗАСОБАХ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ НА СХОДІ УКРАЇНИ (НА ПРИКЛАДІ СТАТЕЙ ЖУРНАЛІСТІВ ІЗ ГАЗЕТИ «ДЕНЬ»)

У статті розкриваються особливості висвітлення в засобах масової інформації збройного конфлікту на Сході України. Громадською організацією «Детектор медіа» проведено аналіз статей на військову тематику в газеті «День», репортажів, повідомлень, аналітичних статей про події в Донецькій і Луганській областях, роботу журналістів у зоні бойових дій, журналістських практик. На основі цього зроблений висновок про характерні тенденції в українських засобах масової інформації щодо висвітлення даних подій. Тема війни залишається важливою в українських засобах масової інформації, але змінилась тенденція висвітлення подій. Якщо у 2014 і 2016 роках безпосередньо бойовим діям, їх опису журналісти приділяли основну увагу, то сьогодні більше висвітлюються життя, побут, сімейні стосунки українських військових, життя на окупованих і звільнених територіях, реакція світової преси на події в Україні і в зоні бойових дій. З'являються статті аналітичного характеру на тему війни і миру, пошуку шляхів завершення війни.

Водночас, як показують соціологічні опитування Фонду «Демократичні ініціативи» та Центру Разумкова, спостерігається тенденція до зменшення інтересу громадян до цих тем у зв'язку з накопиченою втомою та відносно спокійною ситуацією в зоні операції Об'єднаних сил. Війна затягнулась і цікавість до цього питання падає з кожним роком як серед населення, так і серед журналістів, як наслідок, зменшується інтенсивність висвітлення його в медіа. Серед журналістів спостерігається відсутність єдиного підходу до висвітлення конфлікту. Наявний високий рівень непевності серед журналістів щодо «правильного» висвітлення тем, пов'язаних із конфліктом, це говорить про те, що українська журналістська спільнота досі не виробила універсальних правил та єдиних критеріїв, досі триває пошук професійних орієнтирів у журналістському середовищі.

Ключові слова: збройний конфлікт, операція Об'єднаних сил, військові, волонтери, переселенці, ЗМІ, журналісти.

Постановка проблеми. Сьогодні засоби масової інформації (далі – ЗМІ) є одним із визначальних чинників формування суспільної думки про ті чи інші процеси, які відбуваються через визначення й поняття, що використовуються для їх описання, факти, якими аргументують ту чи іншу думку, підбір експертних оцінок та коментарів, які орієнтують на певні висновки, – усе це робить ЗМІ сильним чинником впливу. Коли країна перебуває у стані збройного конфлікту, роль ЗМІ полягає саме в тому, щоб розібратися, пояснити, повідомити обставини та відшукати інші погляди на цей конфлікт. Журналістика конфлікту дає кореспондентам можливість готувати професійні

репортажі про конфлікти, водночас не підкладати дров до багаття.

Актуальною залишається проблема висвітлення військових конфліктів, збройної агресії та проведення операції Об'єднаних сил (далі – ООС) на Сході України. Війна триває вже сім років, цікавість до цього питання знижується з кожним роком як серед населення, так і серед журналістів.

Постановка завдання. Метою дослідження є особливості висвітлення ЗМІ збройного конфлікту на Сході України на основі проведеного ГО «Детектор медіа» аналізу статей на військову тематику в газеті «День» та журналістських практик.

Виклад основного матеріалу. Основними дослідженнями на цю тематику стали наукові праці І. М. Дзялошинського, В. С. Абрамова, Ю. М. Полякова, А. М. Єлфімової, М. М. Нетреби, К. А. Непомнящої, але їхні праці висвітлюють здебільшого правові акти та головні аспекти роботи журналістів в гарячих точках.

Здавалося б, наша держава все ще перебуває у стані війни, тому теми, пов'язані з конфліктом, мали б бути одними з найпріоритетніших для українських ЗМІ та суспільства. Проте останнім часом помічається спад цікавості до цих тем серед аудиторії, тоді як політичні події посіли головне місце. Порівняно тиха ситуація на Сході України, втома від постійного стресу призвели до зниження інтересу серед населення і до скорочення висвітлення цих тем засобами масової інформації. «Тут треба зазначити, що люди вже втомилися від війни. Вони вже втомилися від усіх цих тем. І тому ЗМІ, орієнтуючись на зацікавленість людей, теж починають потрохи забувати про ці теми» (журналіст загальнонаціонального каналу) [3].

Люди втомилися від війни, бо щодня чують новини про загиблих, поранених, а також уже багато років ситуація є стабільною, новини із фронту дуже схожі одна з одною. Смерть військових перетворюється на статистику, щоразу, коли йдеться про обстріл, це вже є чимось закономірним, українці звикають, що війна стає елементом буденного життя. Буденним, але таким, що постійно дає про себе знати, ніби постійний гуркіт нічного потягу, який лунає у власній квартирі, до якого вухо ніби звикає, але він усе одно зводить із глузду.

Деякі науковці вбачають провину держави в тому, що багатьом громадянам «остогидла» війна на Сході України. За всі роки війни керівництво нашої країни так і не навчилося називати речі своїми іменами, уживає такі слова, як «агресор» (замість «ворог»), «конфлікт на Сході» (замість «російсько-українська війна»).

«Втома від війни» пояснюється байдужістю більшості громадян України до подій на Сході України. Інформаційна політика України за всі роки війни створила таку форму реальності, за якої більшість людей просто не перебувають у контексті цієї війни. Важко сказати, чи це свідомо політика колишнього президента П. Порошенка й Уряду, які по суті ізолювали війну, ніби «закапсулювали» її, таким чином позбавили багатьох громадян відчуття реальної небезпеки. Війна ніби стосується лише Донецької та Луганської областей. Багато хто з українців знає про

війну в Україні не більше, ніж про війну в Сирії. Велика кількість українців починають думати, що ця війна їх не стосується, не хочуть визнавати, що це війна їхньої держави. Бо, якщо це визнати, то треба або брати до рук зброю, або камеру, або займатись волонтерством і теж їхати туди. Усі люди хочуть жити в комфорті, думати, що все добре, і, інколи згадуючи про Донбас, казати, що там іде «війна олігархів» («День». 16 серпня 2019 р. № № 147–148).

Приховує справжні події війни і нинішня влада, про це в газеті «День» пише Ігор Васильович Лосєв, доцент кафедри культурології Києво-Могилянської академії, політолог, публіцист, журналіст: «<...> Ось у такому «золотому сні» поки що перебуває українське суспільство. Влада, зі свого боку, всіляко його заколисує, оберігаючи від грізної реальності. Дедалі менше повідомлень про війну, про військову загрозу, рідко можна почути вислови «агресор», «загарбник» стосовно Російської Федерації. Повним ходом іде моральне й ідеологічне роззброєння України на тлі тотальної мобілізації Росії <...>» («День». 13 вересня 2019 р. № № 166–167).

А ось думка Андрія Цаплієнка – одного із представників так званої військової журналістики, спеціального кореспондента ТСН на телеканалі «1+1», про особливості висвітлення війни на Сході: «Із 2017 р. рейтинги фронтових матеріалів починають поступово падати. Це відбувається на всіх українських каналах та друкованих ЗМІ. Чому так? Чому глядач, побачивши в кадрі людину в шоломі та з автоматом, перемикає свій телевизор на інший канал? Людям взагалі психологічно некомфортно сприймати інформацію про війну. Просто не хочуть вони цього дивитися. Уникають дискомфорту. Викреслюють його зі свого власного інформаційного простору. І це внутрішня проблема громадян нашої держави» («День». 16 серпня 2019 р. № № 147–148).

Цікавими є висловлювання журналіста Лариси Волошиної, яка теж вважає, що проблема – у більшості громадян України, у їхній думці, що все «падає з неба». «Для людей, що не усвідомлюють ваги і значення незалежності України, сьогоднішній опір російській агресії теж здається набридливим подразником або черговим безглуздим вчинком незрозумілих для них одинаків. І неважливо, чи прикрашають вони себе при цьому віночками, чи демонстративно носять будьонівку. Усі вони знищують українську ідею, яка міститься в понятті «незалежність». Журналістка згадує промову Василя Стуса на прем'єрі

фільму «Тіні забутих предків». Серед панування ворожого режиму він привселюдно сказав про вбивство Алли Горської та про новий етап знищення інтелігенції України. Знаючи, що за це його буде заарештовано і навіть вбито. Інтелігенти, що зібралися в кінотеатрі подивитися напівзаборонений фільм, думали в той момент: «Ну, нащо він це робить? Навіщо? Ми теж проти всього цього, але ж мовчимо, не сіпаємося і не висовуємося. Через нього нас всіх зараз «заберуть куди годиться». Божевільний! Хіба не досить того, що всі ми тут? Так треба, щоб нас всіх тут ще й пересажали?» («День». 22 серпня 2019 р. № № 152–153).

Те саме відбувається сьогодні: незацікавленість у темі війни відбувається через небажання більшості населення України «висовуватися», відчувати дискомфорт і просто усвідомлювати всі реалії війни в нас в Україні.

Що стосується самих журналістів, то більшість із них роблять ставку на читача своїх матеріалів. «У нас, на жаль, є боротьба за рейтинги. Тому вже тривалий час у нас не торкаються ані теми війни, ані переселенців. Адже певний період часу показав, що люди просто перемикають телеканали, коли звучить ця тема. Певний час я дуже часто їздила в АТО знімати. Ми привозили звітти репортажі, коли це була тема № 1 і топова. Людям було не те що цікаво, це складно назвати цікавістю, але люди дивилися. Але тепер, на жаль, навіть редакційного завдання такого не стоїть. Немає заборони, ні, нічого такого. Просто це не є найважливішою темою» (журналіст загальнонаціонального телеканалу) [3].

Виявляється, можна втомитися від війни, ніколи не чувши її пострілів. Треба розуміти, скільки українців «розуміють» війну на Сході України. Результати соціологічних досліджень, зокрема Фонду «Демократичні ініціативи» та соціологічної служби Центру Разумкова за жовтень – листопад 2019 р. показали, що лише 40–45% українців вважають Росію країною, яка веде з Україною війну. Це менше половини громадян України, це за результатами двох незалежних опитувань, у яких взяли участь 4 000 осіб, які проходилися з різницею в місяць на всій підконтрольній території України [4].

Дослідження, проведене із 13 по 17 лютого 2020 р. соціологічною службою Центру Разумкова, наводить дані, які майже не змінилися порівняно з попередніми роками, – 44% опитаних респондентів, оцінюючи ситуацію на Донбасі, вважають, що на Сході України відбувається війна між Україною і Росією, ще 19% – що там відбувається

сепаратистський заколот, підтриманий Росією, 14% поділяють думку, що на Сході України відбувається громадянська війна – конфлікт між проукраїнськи і проросійськи налаштованими громадянами України, 10% – війна між Росією і США, 6% – що на Сході України відбувається боротьба за незалежність Донецької та Луганської народних республік [5].

Опитування Фонду «Демократичні ініціативи» та Центру Разумкова показало, що агресором Росію вважали 72% українців [4]. Тому можна сміливо казати, що велика частина українців не розуміють або не хочуть розуміти того, що насправді відбувається. Відповідно і тема війни є нецікавою для них.

Для більшості українських ЗМІ перевагою є написання матеріалів за темами, пов'язаними з військовими, мешканцями окупованих територій, менше пишуть про мешканців звільнених територій (через брак доступу, особисте ставлення тощо). Темми, пов'язані з переселенцями, мешканцями звільнених і окупованих територій, менше висвітлюються порівняно з військовими через низку причин. По-перше, проблеми переселенців залишаються тими самими, а розв'язання цих проблем практично немає, тому такі матеріали не є цікавими для широкого загалу. По-друге, у регіональних медіа набагато менше матеріалів про цю категорію населення через брак ресурсів, брак доступу й питання безпеки. Більшість регіональних ЗМІ не можуть відрядити своїх журналістів у прифронтову зону, тому що на це потрібні чимала сума коштів і відповідальність за безпеку своїх журналістів. Регіональні кореспонденти переважно їздять із волонтерами або власним коштом, що визначає фокус їхніх матеріалів звітти. «Переселенці бувають різні, є такі, які позитивно налаштовані, які розповідають про все: як їх бомбили, як вони ховалися, без переживань. А деякі цю тему – наче її не існує – просто закрили і все, «ми переїхали, усе», нічого не розказують. Особливо це стосується жінок, у яких чоловіки там лишилися. Тобто коли питаєш: «А де Ваш чоловік?». Відповідь: «Він у Донецьку». Диво дивне, чого він у Донецьку, так? Навіть доводиться боротися із собою. Знаєте, такі суперечності, як журналіст і людина, от чому людина в «ополченні»? А його дружина тут і отримує пільги, просить чогось від держави України? Але я намагаюся приглушити внутрішній голос, працювати професійно, так би мовити, на жодну сторону конфлікту не стаючи своєю думкою. Але це завжди боляче, спілкуватися з ними,

завжди ти бачиш, що людина все втратила, починає тут з нуля, і не в усіх це виходить» (журналіст загальнонаціонального телеканалу) [3].

Журналісти більше віддають перевагу матеріалам про військових, і така особлива увага до військових пояснюється тим, що історії про військових є найбільш цікавими для загальноукраїнської аудиторії, тому що військові перебувають у зоні ризику, від їхніх дій залежить ситуація в Україні й безпека інших мешканців. До того ж мобілізація зачепила більшість родин, що також сприяло інтересу аудиторії до тем, пов'язаних із військовими. Більшість журналістів, що пишуть на тему війни, перебувають у контакті з військовими, що посилює їхню присутність у медіадискурсі. Регіональні журналісти більше уваги приділяють матеріалам про військових, що представляють їхні регіони. Крім того, регіональні журналісти мають змогу потрапити в зону ООС лише разом із військовими та волонтерами, тому матеріали здебільшого про них. Журналісти багато спілкуються з військовими, захоплюються їхньою долею, відчувають подяку за службу, пишуть про це у своїх матеріалах, де їх зображують позитивно. «Військові на собі несуть найбільший тягар, і вони за це відповідальні. Якщо їх там не буде, то, можливо, ми з вами будемо біженцями і сім'ями загиблих тощо. Тому від них нині все залежить. <...> Я особисто їм вдячний, я їх підтримую, я якусь увагу їм завжди приділяю. Я їх поважаю, я готовий їм багато вибачити і сподіваюся, що із цього з'явиться якась притомна українська армія. От про це й пишу» (журналіст загальнонаціонального друкованого видання) [3].

У газеті «День» знаходимо статтю «Боець і волонтер», де героями стали вінничани Світлана Бевз, викладач спеціальних технічних і математичних дисциплін Вінницького національного технічного університету (далі – ВНТУ), та її чоловік Сергій, які у 2014 р. пішли добровольцями на фронт, брали участь в активних бойових діях. А після повернення з Донбасу активно зайнялись волонтерством, допомагають воякам. Зокрема, створили при ВНТУ Центр волонтерської допомоги («День». 19 вересня 2019 р. № 170).

Подібна логіка й відчуття вдячності визначають увагу до волонтерів із боку медіа. «Ми настільки співпереживали <...> Тому, коли люди (волонтери) почали щось добре робити, ми були на роботі. Ми теж чимось допомагали своїм, але, на увазі, не так масштабно, як вони. То ми почали це все висвітлювати. І чим більше ми висвітлювали, тим більше люди підключалися» (журналіст регіонального телеканалу) [3].

Опитування, яке провели Фонд «Демократичні ініціативи» та КМІС за 2014 р., у часи гарячої фази російсько-української війни, показало, що тоді понад 55% населення України приєдналося до безпосередньої допомоги армії [4].

Схожі дані наводить Фонд «Демократичні ініціативи» та Центр Разумкова: 47% українців у 2015 р. (коли війна вже була не настільки активною) займалися волонтерством. Треба зауважити, що це опитування стосується не тільки допомоги армії, але волонтерської діяльності взагалі, хоча зрозуміло, що більша частина українських волонтерів надають допомогу саме армії.

Опитування за 2017 р. від Corestone Group та GfK Ukraine показало, що армії вважають за необхідне допомагати вже всього 35% опитаних. З усіх форм допомоги українці на армію жертвували найбільше. У 2018 р., за даними «Радіо Свобода», загальна кількість волонтерів в Україні була вже всього 18% [4].

З вищесказаного можна зробити висновок, що приблизно 10% українців активно беруть участь у допомозі армії, отже, вони не можуть «втомитися», бо перебувають в активній діяльності, їм цікава тема війни на Сході України.

Незважаючи на такий малий відсоток тих, хто готовий сьогодні взяти участь у волонтерстві для військових, усе ж журналісти торкаються теми волонтерства. Так, у газеті «День» усе частіше з'являються статті, героями яких стають волонтери. Причому все більше статей, присвячених не матеріальній допомозі, а психологічній, медичній, інформаційній тощо. Так, газета «День» опублікувала статтю про волонтерку Анну Домбровську, яка намагається внести свою частку в єдність України, постачає на Схід по вісім тисяч на день найсвіжіших українських газет. За словами Анни Домбровської, газета «День» закриває інформаційний голод у прифронтовій зоні для тих людей, які там живуть і не мають навіть крамниць, аптек. Для них газета стає тим зв'язком зі всією Україною, який дає можливість відчутти, що вони живуть в українській державі. Газета є помічником службам, які покликані допомагати всім, хто мешкає на лінії розмежування, хто постійно спілкується із громадянами («День». 1–2 лютого 2019 р. № № 18–19).

Або, наприклад, повідомлення вже про медичну допомогу від Америки: «Мешканці міста Бірмінгем (штат Алабама), яке є побратимом Вінниці, надіслали чергову гуманітарну допомогу вінницьким військовим. Це передусім медичні засоби, серед яких – шини для трахеотомії, фіксатори в разі перелому ноги із кровоспинним ефектом,

спеціальні губки для оброблення місця хірургічного втручання в польових умовах, кровоспинні. Окрім медикаментів, на передову з Америки доставлено українськими захисникам домашні смаколики, гігієнічні засоби та маскувальні сітки. Загалом майже 12 тон гуманітарного вантажу» («День». 21 січня 2020 р. № 10).

Ще одна особливість, яка впливає на висвітлення ЗМІ російсько-української війни на Сході України, це емоційна напруга, журналісти відчують себе причетними до цих подій, розуміння небезпеки для своєї держави, що не могло вплинути на розуміння журналістами своєї професійної ролі в умовах війни. Більшість із них визнають, що не можуть висвітлювати конфлікт незалежно, їм дуже важко абстрагуватися від ситуації та мати абсолютно нейтральну перспективу, бути цілком «над ситуацією». «От, наприклад, конфлікт у Сирії, тут українські журналісти можуть бути над ситуацією. Але оцей конфлікт, він відбувається безпосередньо в нашій країні, гинуть наші люди, страждає наша держава, наші люди. Тому журналіст не може бути над ситуацією. Якщо вони в цьому середовищі живуть, висвітлюють ці проблеми. А ці проблеми доводиться пропускати через себе. Не можна бути над ситуацією» (журналіст загальнонаціонального телеканалу) [3].

Є обмеження, які відчують журналісти, тут мається на увазі самообмеження і самоцензура. Інколи журналісти уникають деяких тем, бо їх висвітлення могло б нашкодити українським військовим. Здебільшого таку самоцензуру вони пояснюють як загрозу пропаганди з боку Росії. «Потім деколи стикаєшся з інформацією про злочини і різні порушення, які чинять українські військові. І про це теж не хотілося писати, тому що ми розуміємо, як це підхопить проросійська пропаганда <...>. Якби ми були в певному вакуумі, у нас не було б східного, західного сусідів, – то про це можна було б писати, але ми маємо російську пропаганду, яка відстежує всі новини й відбирає весь негатив, а потім роздуває. Деколи я особисто ухвалював рішення не писати про такі речі» (журналіст загальнонаціонального друкованого видання) [3].

Зі слів опитаних журналістів, ніхто не знає реального стану речей. Навіть якщо учасник ООС розкаже про те, що відбувалися обстріли мирних територій із боку української армії, журналіст не може про це розказати, бо це принизить українську армію і її керівництво, такі події свідомо замовчуються і не подаються в ефір. Учасники ООС розповідають журналістам, що, наприклад, коли був обстріл, командир сів у БТР і поїхав із

поля бою. Але він сам просив: «Мені соромно про це казати, давайте це без камери» [3]. І таких речей без камери відбувається дуже багато. Військові і хочуть донести до журналістів, що насправді там все не так гладко. Але і в них, як і в журналістів, є така внутрішня цензура, щоб це не показувати. За словами журналістів, навіть якщо б вони подали інформацію про те, що там командир побіг із поля бою, залишивши батальйон під обстрілами, це б виглядало дуже дивно, тому вони таке не подають, є такі деталі, які просто замовчуються. Усе ж таки тенденція показувати героїчність української армії існує серед українських журналістів [3].

Є журналісти, які відчують страх реакції громадськості на критичний матеріал. Були ситуації, коли викривальні матеріали про українських військових ставали причиною для звинувачень журналістів в «антиукраїнській позиції», «зраді».

Однак є частина журналістів, які проти самоцензури заради благородної мети, проте більшість схильні до компромісів зі стандартами залежно від ситуацій.

Голова Комісії із журналістської етики Володимир Мостовий вважає, що загрозою для журналістів в Україні, які розповідають про війну у своїй країні, є так звана журналістика відданості: «Коли на нашу землю прийшов загарбник, журналісти стикнулися з дилемою – професіоналізм чи патріотизм. Дуже небезпечною є «журналістика відданості». Вона входить у конфлікт із самою професією, вбиває її. Я вважаю, що треба просто писати правду, не приховуючи злочинів з обох боків. Вдаватися до мови ворожнечі небезпечно – вона шкодить як професіоналізму самих журналістів, так і їхній аудиторії» [2].

По суті, на роботу журналіста впливають особисті обставини – родич або знайомий загинув або воює в ООС, або є родичі на окупованій території. Проте журналістам треба не засуджувати, а обговорювати події, які відбуваються на Сході України.

Натепер спостерігається відсутність затверджених стандартів роботи в умовах конфлікту, журналісти радше керуються власним поглядом, аніж усталеними редакційними практиками та стандартами. Серед журналістів має місце великий рівень непевності щодо «правильного» висвітлення тем, пов'язаних із конфліктом на Сході України. Це є свідченням того, що українська журналістська спільнота досі не має єдиних правил та критеріїв, шукає професійні орієнтири в журналістському середовищі.

Висновки і пропозиції. У результаті проведеного аналізу наповненості газети «День» статтями на військову тематику бачимо, що від початку війни її значно поменшало, змінився сам характер ста-

тей. Час від часу з'являються окремі статті про події війни в Україні, але аналітичних статей мало. І все ж треба віддати належне і зазначити, що газета має окремі постійні рубрики, які присвячені конфлікту на Сході України, одна з них має назву «Вони загинули за нас». У цій рубриці із 2014 р. дотепер повідомляється про загибель військових, коротко подається біографія, за яких обставин загинули військові. Усе частіше з'являються статті, які стосуються річниць тих подій, які відбувалися на фронті. Так, у цій рубриці є стаття Аліси Поліщук «Ми пішли в коридор смерті <...>», де згадуються події «іловайського котла», подано різні погляди учасників тих подій на причини, які призвели до них. Авторка зазначає, що трагедія полягає в тому, що протягом стількох років до кінця не з'ясовані всі обставини цієї трагедії, навіть невідомо точної кількості загиблих. «Маніпуляція статистикою, яка відображає наші втрати, є нічим іншим як знуцанням над пам'яттю про полеглих, над їхніми рідними і близькими» («День». 7 вересня 2020 р. № 168).

Ще одна рубрика, яку має ця газета, це «Інтервенція Росії», де повідомляються події, які відбуваються на Сході, та новини, які стосуються війни, з такими заголовками: «Бойовики «ЛДНР» вимагають гроші за включення у список на обмін, – експолонений», «Бойовики вісім разів обстріляли українські позиції з опівночі, поранено одного бійця», «День в ООС: Окупанти 4 рази порушили режим припинення вогню, один український військовий загинув», «На Донбасі за рік загинули 132 українських військових, понад 700 поранено» тощо.

У висвітленні подій на Сході України журналістика має вирішальне значення, саме вона доводить до своєї аудиторії правду про російсько-українську війну. Журналістам треба було б більше застосовувати патріотичний підхід до висвітлення конфлікту, приділяти увагу тим героїчним подіям, які мало не щодня здійснюють українські військові, це б привертало увагу читача, викликало гордість і виховувало патріотизм до своєї країни.

Список літератури:

1. Голуб О. П. Медіакомпас: путівник професійного журналіста : практичний посібник. Київ : Інститут масової інформації, 2016. 184 с. URL: file:///G:/Mediakompas.pdf (дата звернення: 11.02.2020).
2. Толокольнікова К. Інформаційна війна: від «журналістики відданості» до кремлівських тролів. Твітати про війну – соціальні медіа та висвітлення війни в Україні : семінар. URL: http://prportal.com.ua/Peredovitsa/informaciynna-viyna-vid-zhurnalistiki-viddanosti-do-kremlivskih-troliv (дата звернення: 15.01.2020).
3. Орлова Д. Висвітлення конфлікту на сході в українських медіа : дослідження цінностей, установок та практик журналістів. Спеціальний звіт / Громадська організація «Детектор медіа». 2016. URL: https://ms.detector.media/content/files/dm_zvit_redpraktika_new.pdf (дата звернення: 13.01.2020).
4. Українці «втомилися від війни»: хто ці люди (21 грудня 2019 р.). URL: https://nikomu.net/culture/ukra%D1%97nci-vtomilisa-vid-vijni-xto-ci-lyudi/ (дата звернення: 13.01.2020).
5. Центр Разумкова : вебсайт. URL: https://razumkov.org.ua/napriamky/sotsiologichni-doslidzhennia/gromadska-dumka-pro-sytuatsiiu-na-donbasi-ta-shliakhy-vidnovlennia-suverenitetu-ukrainy-nad-okupovanumy-terytoriiamy-liutyi-2020r (дата звернення: 08.07.2021).

Bailema T. M. PECULIARITIES OF MEDIA COVERAGE OF THE ARMED CONFLICT IN THE EAST OF UKRAINE (ON THE BASIS OF JOURNALISTS' ARTICLES FROM THE NEWSPAPER "DEN")

The article reveals the peculiarities of media coverage of the armed conflict in the East of Ukraine. There was analysis of military articles in the newspaper "Den" ("Day"), analytical articles about events in Donetsk and Luhansk regions, the work of journalists in the war zone, journalistic practices, conducted by the NGO "Detector Media". Based on this, a conclusion was made about the characteristic trends in the Ukrainian media to cover these events.

The topic of war remains important in the Ukrainian media, but the tendency of events coverage has changed. If in 2014 and 2016 journalists focused on hostilities and their descriptions, in 2019–2020 more life, family relations of the Ukrainian military, life in the occupied and liberated territories, the reaction of the world press to the events in Ukraine and in combat zone. There are analytical articles on the subject of war and peace, finding ways to end the war.

At the same time, as polls of the Democratic Initiatives Foundation and Razumkov Centre show, the interest of citizens in these topics decreased due to the accumulated fatigue and relatively calm situation in the JFO (Joint Forces Operation) area and, as a consequence, the intensity of their coverage in media decreasing as well. The war has dragged on and interest in this issue is declining every year, both among the population and among journalists, as a result, the intensity of its coverage in the media is decreasing. There is a lack of a unified, predominant approach to covering the conflict among journalists. There is a high level of uncertainty among journalists about the "correct" coverage of conflict issues, which means that the Ukrainian journalistic community has not yet developed universal rules and uniform criteria, and the search for professional guidance in the journalistic environment is still ongoing.

Key words: armed conflict, Joint Forces Operation, military, volunteers, displaced people, media, journalists.